

Modum Historielags møte på Folkvang 4.mai kl 1900.
120 deltakere.

OLA PETTER HOBELSTAD: FINNEMARKA.

Foredragsholderen har vært bonde og maskinentreprenør på Eiker og har bl.a. 10 års arbeid som vegbygger i Børresen-skogene i Finnemarka. Foredraget bygger i tillegg til stor lokalkunnskap bl.a. på Bjarne Røgebergs 2 bøker og besøk på Finnskogmuseet på Svulrya.

Bakgrunnen for finneinnvandringa finner vi i den vanskelige tida i Finland på 1500-og 1600-tallet da Finland var en del av Sverige som blei styrt av hertuger av ymse slag. Klubbekrigen 1573 var ett av de finske opprørene mot undertrykkinga. Gustav Vasas sønn hertug Karl av Varmland blei landshøvding i Finland. Han syntes synd på folket der og ga dem anledning til å befolke de store skogene i Varmland inn mot norskegrensa. Det var særlig folk fra Savolaks og Karelen som flytta. Om vinteren var det mulig å krysse Bottenviken på isen, om sommeren kom de med båt. I Varmland hadde de fritak for skatt i 5 år.

I 1630 kom Pekka Ræisænen til innsjøen Røgden som i dag vesentlig ligger i Grue på norsk side. Det blei etter hvert ei betydelig finsk bosetting i Grue og Åsnes, og ganske snart spredte den seg vestover.

Allerede i 1640 synes det å ha kommet finner til skogsområdet mellom Modum og Lier. I 1651 sendte soknepresten på Heggen klage til stattholderen og henviste til ødelagt skog, redusert seterbruk og utfisking. I 1648 forbød kong Frederik III "løsfinner", og i 1686 oppteget Christian V finnemantallet og kom med restriksjoner som i sin verste konsekvens medførte dødsstraff for omstreifende finner. Gunder Jensen og hustru Karen nevnes på Mellom-Glitre i 1679, de overtok siden også Glitreplassen og Gjøsliå.

Men stort sett gikk det bra. Svedjebruket var arealkrevende, så en viss grad av flytting var nødvendig. Sagnet om "Finnefallet", et slag ved Maristusletta i 1665 med dødelig utgang er neppe historisk troverdig.

Finnemantallet i 1686 viser at det bodde 10 familier i Finnemarka og at de stelte seg bra. Eldre opptegetelser knytter Peder Olsen Svarver til Svarvestolen alt i 1648. Titus Bulches manntall i 1666 har med 18 (våpenføre) menn i Finnemarka, hvorav minst 10 er finner. På Spone tingstue blei det i 1668 bokført 35 finner i Modum, 2 i Lier og ingen i Eiker.

(Arnt Berget nevnte i spørsmålsrunden etter foredraget at Peder Svarver er et navn knytta til Svarvestolen både i Finnemarka og på Snarum. Peder Olsen Svarver blei i 1674 dømt til 3 års tukthus for ulovlig svedjing i Korsbøens utmark sammen med

Henrik finne. Han lå også i klammeri med Hoffartbøndene. Arnt lurte på om sagnet kunne ha sammenheng med den konflikten og trudde at Peder Svarver muligens var kommet til Svarvestolen i Finnemarka etter tukthusoppholdet i København.)

Svedjebruket var en treårs syklus der de hogg skogen i mai, lot den tørke i ett år og brente den andre året og sådde rug i aska. Denne rugen ga svært mange foll, inntil 100. Etter rughøsten kunne bråten brukes til neper, beiteland og etter hvert til annet mer tradisjonelt jordbruk eller gå tilbake til skog.

Finnene pleide å ha rugkorn i lomma og bytte når de møttes for å hindre innavl.

Den tradisjonelle finneboligen var **røykstua** med en svær, murt steinovn uten pipe der røyken blei leda inn i stua og regulert gjennom et spjeld. Varmen holdt seg lenge i denne ovnen, men stua blei sjølsagt veldig røykfylt. Andre vanlige bygg var badstue, tørkestue for rugen og fjøs.

Tradisjonell kost var rug-graut (motti) som besto av rugmjøl og vann duppa i fleskefett . Den var svært mettende. Ellers var det hva husdyr, jakt og fiske kunne bidra med.

Etter hvert blei det et mer tradisjonelt jordbruk også i Finnemarka. Bruka var bygselbruk under kongen, noen ganger også med husmannsplasser. På Borkebu var det på ett tidspunkt 8 kuer og hest. Men folk flytta ofte mellom plassene.

Forbindelsen ut at Finnemarka gikk til Modum over Borkebu, seinere kom den såkalte Finnevegen fra Svarvestolen til Snoterud ved Geithus.

Skoleanordningen av 1739 påla alle barn minst 3 måneders skole i 3 år. I 1867 var det omgangsskolen, men da bygde skogeieren Hofgaard **fast skole** på Bottolfs.

I 1977 var det 12 ukers skole a 30 timer årlig. I 1904 var læreren i Finnemarka også lærer på Bøen. De lange avstandene førte til hyppig skifte av lærer. I 1892 var det 12 elever på skolen, og dette tallet synes å ha holdt seg fram til nedlegginga etter 2.verdenskrig. Da var det bygd ny skole på Bottolfs. Siste læreren, Åsmund Slåtteli, kjøpte skolen, reiv den og førte den opp som hytte på Blefjell.

....

Foredragsholderen presenterte til slutt Jakob Sandungen, en oppsitter på Sandungsvollen under Dramdal som var den første som begynte med kunstig befruktning og klekking av ørretrogn omkring 1850. Det er reist en minnestein over ham på Sandungsvollen.